

**PREDLOG
EVA 2024-3340-0003
PRVA OBRAVNAVA**

**ZAKON
O DODATKU K POKOJNINI ZA IZJEMNE DOSEŽKE NA PODROČJU UMETNOSTI**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA

Veljavni Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge (Uradni list SRS, št. 18/74, Uradni list RS, št. 14/90 in 34/17 – ZDPIDŠ), predvideva za osebe, ki imajo posebne zasluge ne področju znanosti, umetnosti, kulture ali druge dejavnosti ter izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po splošnih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, možnost izjemnega priznanja in odmere višje starostne pokojnine, kot bi jim pripadala po splošnih predpisih.

Prvotno so bili upravičenci do izjemne starostne ali družinske pokojnine po tem zakonu osebe s posebnimi zaslugami na področju revolucionarne, politične, znanstvene, kulturne ali druge družbene dejavnosti, ki se jim je pokojnina izjemoma priznala ne glede na pogoje, določene z veljavnimi predpisi o pokojninskem zavarovanju. Ta zakon je bil leta 1990 spremenjen in dopolnjen tako, da izjemnih pokojnin ni več mogoče priznati za zasluge na političnem ali revolucionarnem področju, temveč le za posebne zasluge na področju znanosti, umetnosti, kulture ali druge dejavnosti, pri čemer mora prosilec za izjemno pokojnino izpolnjevati splošne pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Poudariti je treba, da je omenjeni veljavni zakon zastarel in pomanjkljiv, saj ne opredeljuje natančnih meril za priznanje in odmero izjemnih pokojnin, kar pomeni možnost neenake obravnave in celo nezakonitega odločanja v postopkih za priznanje in odmero izjemnih pokojnin. Računsko sodišče Republike Slovenije je že revidiralo sistem priznavanja, odmere in izplačevanja izjemnih pokojnin ter leta 2009 izdalo revizijsko poročilo, v katerem je opozorilo, da veljavni zakon ne vsebuje meril za priznanje in odmero izjemnih pokojnin in da je odločitev v celoti prepuščena posameznim ministrstvom ter da zakon niti ne zahteva, da bi se merila določila z izvršilnimi predpisi. Računsko sodišče je presodilo, da obstoječi sistem ne zagotavlja pogojev za enakopravno obravnavo oseb, ki so v enakem ali primerljivem položaju, in da je v več primerih tudi dejansko prišlo do kršenja pravice do enake obravnave.

Glede na navedeno je nujno, da se obravnavano področje po več desetletjih primerno pravno uredi tako, da bodo postopki za priznavanje in odmero dodatka k pokojninam transparentni ter da bodo merila in pravila ravnanja jasno določena, s tem pa bosta zagotovljeni zakonitost odločanja in enakopravna obravnavo predlagateljev.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Glavni cilji predloga zakona so:

- sistemska ureditev materije,
- večja preglednost in natančnost pravne ureditve na tem področju.

2.2 Načela

Predlog zakona upošteva in temelji zlasti na teh načelih:

- načelo zakonitosti,
- načelo enakega obravnavanja,
- načelo javnosti.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlog zakona natančno določa seznam priznanj in nagrad, ki štejejo za izjemne dosežke na področju umetnosti ter s katerimi predlagatelj izkazuje posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini. Poleg tega jasno opredeljuje osnovo za odmero dodatka in način odmere tega, in sicer v dveh mogočih višinah (50 ali 100 odstotkov osnove). Določeni so tudi splošni pogoji za priznanje pravice do dodatka in postopek za priznanje ali ukinitve pravice.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Finančne posledice predloga zakona bodo do konca letošnjega leta (tekoče leto) predvidoma znašale skupaj približno 31.000 evrov, v naslednjem letu pa približno 180.000,00 evrov. Predlog zakona nima posledic za druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva za izplačevanje dodatka so zagotovljena na proračunski postavki 4760-Tekoče zakonske obveznosti države do ZPIZ.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

FINSKA

Dodatna umetniška pokojnina se lahko dodeli kot priznanje za izjemen prispevek k ustvarjalni ali uprizoritveni umetnosti, vendar le tistim umetnikom, katerih stalni dohodki iz pokojnin in drugih virov ne presegajo določene meje. Dodeljevanje dodatnih umetniških pokojnin temelji na strokovnih ocenah, s katerimi člani nacionalnih umetniških svetov ocenijo umetniške odlike prosilcev. Od 1. januarja 2024 višina polne umetniške pokojnine znaša 1.601,92 eura na mesec, višina delne pa polovico tega zneska, torej 800,95 eura na mesec. Umetniške pokojnine se štejejo za obdavčljivi dohodek. Višina pokojnine se določi ob upoštevanju trajnih dohodkov prosilca iz pokojnine in drugih virov. Do polne pokojnine so upravičeni prosilci, katerih stalni dohodek iz pokojnin in drugih virov je nižji od 1.601,92 eura na mesec, do delne pokojnine pa so upravičeni tisti, katerih dohodki znašajo med 1.601,92 in 3.203,84 eura na mesec. Prosilci, katerih prihodki presegajo 3.203,84 eura na mesec, niso upravičeni do dodatne umetniške pokojnine.

NEMČIJA

V Nemčiji morajo samozaposleni umetniki in publicisti plačevati prispevke za socialno varnost v skladu z zakonom o socialni varnosti umetnikov. S članstvom v skladu za socialno zavarovanje umetnikov (KSK) umetniki plačujejo prispevke za obvezno pokojninsko zavarovanje. Upokojitvene določbe za umetnike so sestavljene iz različnih kombinacij (obvezno pokojninsko zavarovanje, državno subvencionirano dodatno pokojninsko zavarovanje, tako imenovana »Riesterjeva pokojnina«, in zasebno pokojninsko zavarovanje v različnih oblikah). »Riesterjeva pokojnina« je državna spodbuda v obliki olajšav in davčnih prihrankov v fazi

varčevanja, ki lahko ustvarijo visok skupni donos kljub možnosti obdavčitve pokojnine ob njenem prejemanju. Zagotavlja tudi določeno stopnjo preglednosti in prilagodljivosti, ki ju drugi finančni produkti nimajo. »Riesterjeva pokojnina« je na voljo v petih različnih oblikah, in sicer kot bančni varčevalni načrt, varčevalni načrt sklada, pogodba o varčevanju stavbne družbe in klasično ali naložbeno pokojninsko zavarovanje.

V drugih državah članicah Evropske unije niso uveljavljeni instituti oziroma sistemi, ki bi jih lahko po vsebini izpostavili kot relevantno primerjavo s predlaganim dodatkom k pokojnini za izjemne dosežke na področju umetnosti.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMELO SPREJETJE ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona ne vpliva na okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona ne vpliva na gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne vpliva na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Predlog zakona ne vpliva na druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Ministrstvo za kulturo bo sprejeti zakon objavilo in predstavilo na svojih spletnih straneh.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Izvajanje sprejetega predpisa bo zagotavljalo in spremljalo Ministrstvo za kulturo, v sodelovanju z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Ni drugih pomembnih okoliščin.

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Gradivo je bilo od 4. marca do 3. aprila 2024 objavljeno na e-demokraciji. V razpravo so bili vključeni nevladne organizacije, stanovska združenja, javni zavodi, občine in posamezniki, predstavniki zainteresirane javnosti. V okviru javne obravnave je dalo pripombe 36 različnih udeležencev. Ministrstvo za kulturo je pregledalo in obravnavalo vse prejete pripombe ter jih kar najbolj upoštevalo, če so bile strokovno utemeljene ter niso bile v nasprotju s pravnim

redom Republike Slovenije in sistemskimi rešitvami predloga zakona.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki oziroma pravne osebe.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- dr. Asta Vrečko, ministrica za kulturo,
- mag. Marko Rusjan, državni sekretar,
- Barbara Koželj Podlogar, generalna direktorica Direktorata za ustvarjalnost,
- Mihael Štrukelj, sekretar.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen (vsebina zakona)

Ta zakon ureja pravico do dodatka k pokojnini zaradi izjemnih dosežkov na področju umetnosti (v nadaljnjem besedilu: dodatek) ter določa pogoje in postopek za njeno priznanje.

2. člen (pogoji za priznanje pravice do dodatka)

(1) Pravica do dodatka se prizna državljanu ali državljanke Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državljan), ki z izjemnimi dosežki na področju umetnosti (v nadaljnjem besedilu: izjemni dosežki) izkazuje posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini ter je uživalec ali uživalka starostne ali invalidske pokojnine v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali pokojnine iz tujine, če je z državo, iz katere prejema pokojnino, sklenjena mednarodna pogodba ali če ta država priznava pravico do izplačevanja pokojnine v tujino državljanom Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: upravičenec).

(2) Za upravičence iz prejšnjega odstavka, ki z izjemnimi dosežki izkazujejo posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini, štejejo:

- prejemniki Prešernove nagrade za življenjsko delo;
- prejemniki nagrade Prešernovega sklada, ki so poleg nje prejeli še vsaj eno nacionalno priznanje ali nagrado iz Priloge I, ki je sestavni del tega zakona, ali vsaj eno od visokih mednarodnih priznanj ali nagrad;
- prejemniki odlikovanja na podlagi Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo), pri katerih je iz utemeljitve razvidno, da je bilo to podeljeno za delo na področju umetnosti, in ki so poleg tega prejeli še vsaj eno nacionalno priznanje ali nagrado iz Priloge I tega zakona ali vsaj eno od visokih mednarodnih priznanj ali nagrad.

(3) Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena se pravica do dodatka ne prizna osebi, ki je bila pravnomočno obsojena na nepogojno kazen zapora za naklepno kaznivo dejanje, ki je daljša od šestih mesecev, pa ji obsodba še ni bila izbrisana.

(4) Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena do dodatka niso upravičene osebe, ki prejema pokojnino, ki jim je bila priznana na področju umetnosti v skladu z Zakonom o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge (Uradni list SRS, št. 18/74, Uradni list RS, št. 14/90 in 34/17 – ZDPIDŠ).

3. člen (izjemni dosežki)

(1) Za izjemne dosežke, ki izkazujejo posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini, štejejo prejeta nacionalna priznanja in nagrade, določene v Prilogi I tega zakona, ter visoka mednarodna priznanja in nagrade.

(2) Visoka mednarodna priznanja in nagrade so priznanja in nagrade, ki ustrezajo naslednjim merilom:

- priznanje oziroma nagrado podeljuje državni ali mednarodni organ, državna ali mednarodna organizacija, pomembna kulturna, znanstvena ali izobraževalna organizacija oziroma kateri od najuglednejših festivalov v tuji državi, na podlagi transparentnega in javno dostopnega statuta oziroma pravilnika o podeljevanju;

- priznanje oziroma nagrada se ne podeljuje na podlagi plačanih kotizacij ali drugih obveznih stroškov za pristop h kandidaturi oziroma nominaciji;
- priznanje oziroma nagrada ima vsaj desetletno tradicijo podeljevanja;
- priznanje oziroma nagrada se podeljuje za življenjsko delo ali dosežek, ki na področju umetnosti izstopa, npr. večletni opus ali izjemni doprinos k razvoju področja.

(3) Mnenje o tem, ali gre v posameznem primeru za visoko mednarodno priznanje ali nagrado, za posamezno področje umetnosti poda strokovna komisija iz 20. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07- uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZN Org, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP), ki pri tem upošteva določbe Pravilnika o strokovnih komisijah (Uradni list RS, št. 125/22).

(4) Če je določeno priznanje ali nagrada podeljena skupini državljanov, se posameznik šteje za prejemnika tega priznanja ali nagrade, če nedvoumno izkaže, da je bil v času podelitve del te skupine državljanov. Če je določeno priznanje ali nagrada podeljena pravni osebi, se posamezne fizične osebe ne štejejo za prejemnice tega priznanja ali nagrade.

(5) Ministrstvo, pristojno za kulturo (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), najmanj vsakih pet let pregleda prilogo iz prvega odstavka tega člena, in če je to potrebno, pripravi predlog sprememb ali dopolnitev seznama nacionalnih priznanj in nagrad.

4. člen **(odmera dodatka)**

(1) Osnova za odmero dodatka je razlika med višino starostne ali invalidske pokojnine, ki jo prejema upravičenec, in zneskom starostne pokojnine, odmerjene od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe, v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: osnova).

(2) Dodatek se odmeri v višini 50 ali 100 odstotkov osnove iz prejšnjega odstavka, in sicer glede na prejeta priznanja ali nagrade:

- prejemnikom Prešernove nagrade za življenjsko delo se odmeri dodatek v višini 100 odstotkov osnove;
- prejemnikom nagrade Prešernovega sklada, ki so poleg te prejeli še vsaj eno nacionalno priznanje ali nagrado iz Priloge I tega zakona ali vsaj eno od visokih mednarodnih priznanj ali nagrad, se odmeri dodatek v višini 50 odstotkov osnove;
- prejemnikom odlikovanja na podlagi Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije, pri katerih je iz utemeljitve razvidno, da jim je bilo to podeljeno za delo na področju umetnosti, in ki so poleg tega prejeli še vsaj eno nacionalno priznanje ali nagrado iz Priloge I tega zakona ali vsaj eno od visokih mednarodnih priznanj ali nagrad, se odmeri dodatek v višini 50 odstotkov osnove.

(3) Pri izračunu osnove za odmero dodatka se upošteva znesek pokojnine, ki jo upravičenec prejme v mesecu, v katerem je vložil predlog za priznanje pravice do dodatka, vključno z delom vdovske pokojnine, če ga prejema in zneskom morebitne pokojnine, ki jo upravičenec prejema v drugih državah, ter znesek starostne pokojnine za 40 let pokojninske dobe, odmerjene na dan vložitve predloga za priznanje pravice do dodatka od najvišje pokojninske osnove, navedene v zadnjem uradno objavljenem sklepu Sveta Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

5. člen **(postopek za priznanje pravice do dodatka)**

(1) Postopek za priznanje pravice do dodatka se začne na predlog osebe, ki meni, da izpolnjuje pogoje za priznanje pravice do dodatka v skladu s 2. in 3. členom tega zakona (v nadaljnjem besedilu: predlagatelj).

(2) Predlogu za priznanje pravice do dodatka je treba priložiti dokazila o izjemnih dosežkih, na katere se sklicuje predlagatelj. Če ta prejema pokojnino v drugih državah, mora navesti tudi podatek o znesku te, sicer pa priložiti pisno izjavo, da v drugih državah ne prejema pokojnine.

(3) O predlogu za priznanje pravice do dodatka odloči ministrstvo z odločbo, s katero predlagatelju prizna pravico do dodatka ali njegov predlog zavrne.

(4) V odločbi, s katero se predlagatelju prizna pravica do dodatka, se navedeta tudi višina odmere iz drugega odstavka prejšnjega člena in znesek dodatka ob začetku njegovega izplačevanja.

(5) Ministrstvo odločbo, s katero je predlagatelju priznalo pravico do dodatka, pošlje v izvršitev Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZPIZ).

(6) Podatke o predlagateljevem državljanstvu in pokojnini ter podatke iz tretjega odstavka 2. člena tega zakona pridobi ministrstvo iz uradnih evidenc na podlagi določb zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

(7) Če ministrstvo po izdaji odločbe iz tretjega odstavka tega člena ugotovi, da je predlagatelj v postopku za priznanje pravice do dodatka svoje izpolnjevanje pogojev izkazoval z neresničnimi dejstvi ali da je po izdaji odločbe prenehal izpolnjevati pogoje za priznanje pravice ali da so po izdaji odločbe nastopile okoliščine iz tretjega odstavka 2. člena tega zakona ali če upravičenec predloži pisno izjavo, da se odreka pravici do dodatka, se z odločbo ukine pravica do dodatka. V odločbi o ukinitvi pravice do dodatka se odloči tudi o morebitnem neupravičeno prejetem dodatku, torej o znesku dodatka, izplačanega v času, ko upravičenec ni izpolnjeval pogojev za priznanje pravice do dodatka. Neupravičeno prejet dodatek mora upravičenec vrniti izplačevalcu dodatka v 60 dneh od izvršljivosti odločbe. Odločbo o ukinitvi pravice do dodatka ministrstvo pošlje v seznanitev ZPIZ.

(8) Upravičenec mora ministrstvo nemudoma obvestiti o vseh dejstvih in okoliščinah, ki lahko vplivajo na pravico do dodatka in njegovo izplačevanje.

(9) Upravičenec, ki mu je bila pravica do dodatka že priznana z odmero dodatka v višini 50 odstotkov osnove in ki pozneje prejme Prešernovo nagrado za življenjsko delo, lahko vloži predlog za naknadno odmero dodatka v višini 100 odstotkov osnove, o katerem ministrstvo odloči z odločbo po določbah tega zakona.

(10) Prejemnik republiške priznavalnine, dodeljene v skladu z Uredbo o republiških priznavalninah na področju kulture (Uradni list RS, št. 70/03 in 55/13), lahko vloži predlog za priznanje pravice do dodatka, vendar se prejemanje republiške priznavalnine in dodatka med seboj izključujeta. Če se prejemniku republiške priznavalnine z odločbo iz tretjega odstavka tega člena prizna pravica do dodatka, se mu z naslednjim mesecem po izdaji te odločbe republiška priznavalnina odvzame in preneha izplačevati. O odvzemu republiške priznavalnine izda ministrstvo posebno odločbo, ki jo pošlje v seznanitev ZPIZ.

(11) Za vprašanja postopka, ki jih ta zakon posebej ne ureja, se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

6. člen

(izplačevanje dodatka in zagotavljanje sredstev)

(1) Dodatek izplačuje ZPIZ, upravičenec pa ga začne prejemati s prvim mesecem po izdaji odločbe iz tretjega odstavka prejšnjega člena, s katero mu je bila priznana pravica do dodatka. Dodatek v višini 100 odstotkov osnove na podlagi odločbe iz devetega odstavka prejšnjega člena, začne upravičenec prejemati s prvim mesecem po izdaji te odločbe. Dodatek se v nobenem primeru ne more uveljavljati za katerokoli obdobje pred priznanjem pravice do dodatka.

(2) Dodatek se izplačuje v mesečnih zneskih skupaj s pokojnino ter se usklajuje enako kot pokojnine v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(3) Sredstva za izplačevanje dodatka zagotavlja Republika Slovenija iz državnega proračuna, v skladu z zakonom, ki ureja poračunavanje finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

7. člen (prenehanje pravice do dodatka)

(1) Pravica do dodatka preneha s smrtjo upravičenca in je ni mogoče prenesti na osebe, ki so upravičene do vdovske ali družinske pokojnine po upravičencu.

(2) Pravica do dodatka preneha tudi v primeru izdaje odločbe o njeni ukinitvi, v skladu s sedmim odstavkom 5. člena tega zakona.

8. člen (evidenca upravičencev)

(1) Ministrstvo vzpostavi, vodi in upravlja enotno evidenco upravičencev do dodatka, v kateri se zbirajo ti podatki o upravičencih in njihovih dodatkih:

- ime in priimek,
- stalno prebivališče,
- rojstni podatki,
- enotna matična številka občana,
- številka in datum izdaje odločbe o priznanju pravice do dodatka,
- podatki o izjemnih dosežkih iz 3. člena tega zakona,
- podatek o višini iz drugega odstavka 4. člena tega zakona,
- podatek o znesku dodatka ob začetku njegovega izplačevanja,
- številka in datum morebitne odločbe o ukinitvi pravice do dodatka iz sedmega odstavka 5. člena tega zakona,
- datum prenehanja pravice do dodatka in razlog prenehanja pravice do dodatka.

(2) Evidenca iz prejšnjega odstavka je javna, razen podatkov o stalnem prebivališču, rojstnih podatkov in enotne matične številke občana.

(3) Osebni podatki iz tega člena se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in predložijo samo za odločanje o priznanju in prenehanju pravice do dodatka, evidentiranje izplačevanja dodatka in statistične namene. Pri izdelavi statističnih analiz se osebni podatki uporabljajo in obdelujejo v anonimizirani obliki.

(4) Osebni in drugi podatki, ki se vpisujejo v evidenco, se pridobijo iz predloga za priznanje pravice do dodatka ali iz že obstoječih zbirk podatkov.

(5) Podatki iz evidence se hranijo trajno v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

9. člen (obdavčitev)

Do spremembe zakona, ki ureja dohodnino, se dodatek po tem zakonu šteje za pokojnino po zakonu, ki ureja dohodnino.

10. člen
(prenehanje uporabe Zakona o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge)

(1) Z dnem uveljavitve zakona se za upravičence na področju umetnosti in kulture preneha uporabljati Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge (Uradni list SRS, št. 18/74, Uradni list RS, št. 14/90 in 34/17 – ZDPIDŠ; v nadaljnjem besedilu: ZIPO).

(2) Postopki za priznanje in odmero pokojnine po določbah ZIPO, ki so bili začeti pred uveljavitvijo tega zakona in še niso končani, se dokončajo po določbah zakona. V teh postopkih se pri izračunu osnove za odmero dodatka upošteva znesek pokojnine, ki jo je upravičenec prejel v mesecu, v katerem je začel veljati zakon, vključno z zneskom morebitne pokojnine, ki jo upravičenec prejema v drugih državah.

(3) Pokojnine, priznane na področju umetnosti in kulture v skladu z ZIPO, se tudi po uveljavitvi zakona izplačujejo v dosedanjih zneskih ter se usklajujejo kot pokojnine v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

11. člen
(začetek veljavnosti)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Predlagani 1. člen vsebinsko opredeljuje predmet, ki ga ureja predlog zakona kot celota. Gre za pravico do dodatka k pokojnini zaradi izjemnih dosežkov na področju umetnosti ter pogoje in postopek za njeno priznanje.

K 2. členu:

Ta člen določa pogoje, ki jih mora predlagatelj izpolnjevati za priznanje pravice do dodatka, in sicer mora biti državljan Republike Slovenije in z izjemnimi dosežki na področju umetnosti izkazovati posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini ter biti prejemnik pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ali prejemnik pokojnine v tujini.

Natančno so opredeljeni tudi upravičenci iz prvega odstavka, in sicer glede na prejete nacionalne nagrade in priznanja ter visoka mednarodna priznanja in nagrade.

Ne glede na morebitno izpolnjevanje pogojev do dodatka niso upravičene osebe, ki že prejemajo pokojnino, ki jim je bila priznana na področju umetnosti v skladu z Zakonom o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge (Uradni list SRS, št. 18/74, Uradni list RS, št. 14/90 in 34/17 – ZDPIDŠ).

K 3. členu:

Ta člen natančneje določa, kaj šteje za izjemne dosežke, s katerimi predlagatelji izkazujejo posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini, in sicer so to prejeta nacionalna priznanja in nagrade, opredeljene v Prilogi I, ki je sestavni del tega zakona, ter visoka mednarodna priznanja in nagrade, ki so opredeljeni kot priznanja in nagrade, ki jih podeljujejo državni ali mednarodni organi, državne ali mednarodne organizacije, pomembne kulturne, znanstvene ali izobraževalne organizacije oziroma kateri od najuglednejših festivalov v tujih državah, na podlagi transparentnega in javno dostopnega statuta oziroma pravilnika o podeljevanju, pri čemer podelitev ne sme biti pogojena s plačilom kotizacije ali drugih obveznih stroškov za pristop h kandidaturi oziroma nominaciji, priznanje oziroma nagrada pa mora imeti tudi vsaj 10-letno tradicijo podeljevanja ter mora biti podeljena za življenjsko delo ali dosežek, ki na področju umetnosti izstopa (večletni opus ali izjemni doprinos k razvoju področja). Mnenje o tem, ali gre v posameznem primeru za visoko mednarodno priznanje ali nagrado, za

posamezno področje umetnosti poda strokovna komisija iz 20. člena ZUJIK, ki pri tem upošteva določbe Pravilnika o strokovnih komisijah.

V izognitev mogočim nesporazumom ali dvomom ta člen ureja tudi položaj predlagateljev, če je bilo določeno priznanje ali nagrada, na katero se sklicujejo, podeljena skupini državljanov ali pravni osebi.

Ker se seznam nagrad in priznanj lahko spreminja, mora ministrstvo vsaj enkrat v petih letih pregledati vsebino priloge in pripraviti predlog morebitnih sprememb ali dopolnitev.

K 4. členu:

Predlagani 4. člen določa način odmere dodatka, in sicer opredeljuje osnovo za odmero dodatka kot razliko med zneskom pokojnine, ki jo prejema upravičenec, ter zneskom starostne pokojnine moškega, odmerjene od najvišje pokojninske osnove za 40 let pokojninske dobe po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Določa tudi, da se dodatek odmeri v višini 50 ali 100 odstotkov osnove, upoštevajoč prejeta priznanja ali nagrade, pri čemer se prejemnikom Prešernove nagrade za življenjsko delo odmeri dodatek v višini 100 odstotkov osnove, prejemnikom nagrade Prešernovega sklada in prejemnikom odlikovanj na podlagi Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije, podeljenih za delo na področju umetnosti, ki so poleg te prejeli še vsaj eno nacionalno priznanje ali nagrado v Republiki Sloveniji ali vsaj eno od visokih mednarodnih priznanj ali nagrad, pa dodatek v višini 50 odstotkov osnove.

Določeno je še, da se pri izračunu osnove za odmero dodatka upošteva znesek prejete pokojnine v mesecu, v katerem je upravičenec predložil predlog za priznanje pravice do dodatka, ki se mu prišteje tudi znesek morebitne pokojnine, ki jo upravičenec prejema v drugih državah.

Čeprav predlog zakona deloma povzema rešitve in določila Zakona o dodatku k pokojnini za delo in izjemne dosežke na področju športa (ZDPIDŠ), se področji športa in umetnosti vendarle znatno razlikujeta, saj je področje umetnosti veliko bolj razvejano, njegova podpodročja pa se med seboj prepletajo in nenehno na novo uveljavljajo. Temu primerno so različno razvita, imajo bolj ali manj opolnomočeno podporno okolje, strokovno kritiko in znanstveno proučevanje, število delujočih javnih zavodov, nevladnih organizacij, posameznih umetnikov itn. Medtem ko je na področju športa mogoče zagotoviti večjo natančnost in objektivnost meril za podeljevanje medalj, nagrad in priznanj, v umetnosti na vseh podpodročjih ni jasne hierarhije podeljevanja nagrad. Ta je v športu ta široko uveljavljena: objektivni pogoji za uvrstitve v tekmovanja klubov, reprezentanc, državna, evropska, svetovna tekmovanja, olimpijada. Da bi bili do dodatka k pokojnini zaradi izjemnih dosežkov na področju umetnosti lahko enakopravno upravičeni umetniki in umetnice s kar najširšega nabora umetniških področij, je bilo nujno treba znižati delež posameznega dodatka.

K 5. členu:

Ta člen podrobno ureja postopek za priznanje pravice do dodatka. Ta se začne na predlog osebe, ki meni, da izpolnjuje pogoje za priznanje pravice do dodatka. Predlogu je treba priložiti dokumente, ki izkazujejo, da je predlagatelj državljan Republike Slovenije ter prejemnik pokojnine po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, in dokazila o zatrjevanih izjemnih dosežkih. Treba je navesti še podatek o znesku morebitne pokojnine v drugih državah ali priložiti pisno izjavo, da predlagatelj v drugih državah ne prejema pokojnine. O predlogu odloči Ministrstvo za kulturo z odločbo, s katero predlagatelju prizna pravico do dodatka ali predlog zavrne. V tej odločbi se odloči tudi o višini osnove, v kateri je odmerjen dodatek, in znesku dodatka ob začetku njegovega izplačevanja, navedejo pa se tudi izjemni dosežki, s katerimi je bila izkazana pravica do dodatka.

Ker dodatek v skladu s 6. členom predloga zakona izplačuje ZPIZ, mu ministrstvo pošlje v izvršitev vsako odločbo, s katero je predlagatelju priznalo pravico do dodatka.

Podatki o predlagateljevem državljanstvu in pokojnini in podatki iz evidenc iz drugega odstavka 2. člena zakona se pridobivajo iz uradnih evidenc na podlagi določb zakona, ki ureja splošni upravni postopek. Določbe tega se smiselno uporabljajo za vsa vprašanja postopka, ki jih ta zakon posebej ne ureja.

V tem členu je urejena tudi ukinitiv pravice do dodatka, kadar se naknadno ugotovi, da je predlagatelj v postopku za priznanje pravice do dodatka svoje izpolnjevanje pogojev izkazoval z neresničnimi dejstvi, ali če upravičenec po izdaji odločbe preneha izpolnjevati pogoje za pridobitev pravice ali če so po izdaji odločbe nastopile okoliščine iz drugega odstavka 2. člena zakona ali če upravičenec predloži pisno izjavo, da se odreka pravici do dodatka. O ukinitvi dodatka se izda posebna odločba, v kateri se odloči tudi o morebitnem neupravičeno prejetem dodatku, ki ga mora upravičenec vrniti izplačevalcu dodatka v 60 dneh od izvršljivosti odločbe. To odločbo pošlje ministrstvo v seznanitev ZPIZ.

V praksi se lahko zgodi, da upravičenec do dodatka po izdaji odločbe iz tretjega odstavka, s katero mu je bil odmerjen dodatek v višini 50 odstotkov od osnove, prejme Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Takemu upravičencu je seveda utemeljeno treba zagotoviti možnost naknadne odmere dodatka v višini 100 odstotkov osnove, upoštevajoč bistveno spremenjene okoliščine.

Načeloma ni ovir za to, da bi prejemnik republiške priznavalnine, dodeljene v skladu z Uredbo o republiških priznavalninah na področju kulture, predložil predlog za priznanje pravice do dodatka, če meni, da je izpolnil pogoje za to. Vendar pa bi bilo hkratio prejetje republiške priznavalnine in dodatka po zakonu glede na njune bistvene lastnosti popolnoma nesmiselno in neutemeljeno. Zato je nujno, da se prejetje republiške priznavalnine in prejetje dodatka med seboj izključujeta. Tako je predvideno, da se prejemniku republiške priznavalnine ta z odločbo odvzame in preneha izplačevati, če se mu po zakonu prizna pravica do dodatka. Tudi to odločbo ministrstvo pošlje v seznanitev ZPIZ.

K 6. členu:

Tako kot doslej bo sredstva za izplačevanje dodatka zagotavljala Republika Slovenija iz državnega proračuna v skladu z zakonom, ki ureja poračunavanje finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Izplačeval ga bo ZPIZ, in sicer od naslednjega meseca po izdaji odločbe o priznanju pravice do dodatka. Ta se bo izplačeval v mesečnih zneskih skupaj s pokojnino ter se usklajeval enako kot pokojnine v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Tudi v primeru naknadne odmere dodatka v višini 100 odstotkov osnove se upravičencu dodatek v tej višini začne izplačevati z naslednjim mesecem po izdaji ustrezne odločbe. V nobenem primeru se dodatek ne izplačuje za katerokoli obdobje pred priznanjem pravice do dodatka.

K 7. členu:

Predlagani 7. člen določa razloge, zaradi katerih preneha pravica do dodatka. To se zgodi v primeru smrti upravičenca in v primeru izdaje odločbe o ukinitvi pravice do dodatka. Kadar pravica do dodatka preneha zaradi smrti upravičenca, je ni mogoče prenesti na osebe, ki so upravičene do vdovske ali družinske pokojnine po upravičencu, saj gre za osebno pravico, vezano izključno na posameznega prejemnika.

K 8. členu:

Ta člen ureja vzpostavitev, vsebino ter način vodenja in upravljanja evidence upravičencev do dodatka, za kar je pristojno Ministrstvo za kulturo.

K 9. členu:

Za odmero davka se do spremembe zakona, ki ureja dohodnino, dodatek po tem zakonu na splošno šteje za pokojnino po zakonu, ki ureja dohodnino.

K 10. členu:

Z uveljavitvijo predlaganega zakona se na področju umetnosti in kulture preneha uporabljati Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge (Uradni list SRS, št. 18/74, Uradni list RS, št. 14/90 in 34/17 – ZDPIDŠ), postopki za priznanje in odmero pokojnine po njegovih določbah, ki so bili začeti pred uveljavitvijo zakona in še niso končani, pa se dokončajo po določbah predlaganega zakona. Pokojnine, ki so bile na področju umetnosti in kulture priznane že pred uveljavitvijo zakona, se tudi po njegovi uveljavitvi izplačujejo

v dosedanjih zneskih in usklajujejo kot pokojnine v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

K 11. členu:

V skladu s predlaganim 11. členom začne zakon veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

K Prilogi I (seznam priznanj in nagrad):

Za izjemne dosežke, ki izkazujejo posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini, štejejo prejeta nacionalna priznanja in nagrade, opredeljeni v Prilogi I, ki so bili na seznam uvrščeni na podlagi teh meril:

- 1) Za nagrado lahko kandidira ali je nominiran državljan Slovenije ne glede na kraj prebivališča ali članstvo v nevladni organizaciji. Nagrada se ne podeljuje na podlagi plačanih kotizacij ali drugih obveznih stroškov za pristop h kandidaturi. (To torej izključuje nagrade, ki jih podeljujejo občine izključno svojim občanom, stanovska društva svojim članom ali osebe zasebnega prava plačnikom kotizacij.)
- 2) Nagrada se podeljuje za življenjsko delo ali na tistih umetniških področjih, na katerih ni nagrad za življenjsko delo, za dosežek, ki po obsegu ali pomenu za umetniško področje izstopa primerljivo z večletnim opusom, izjemnim prispevkom k razvoju področja ipd.
- 3) Nagrado podeljuje nacionalna institucija, nacionalno stanovsko društvo, zveza ali drug podeljevalec, ki ima transparentno in javno dostopen statut ali pravilnik o podeljevanju nagrade.
- 4) Nagrada ima vsaj 10-letno tradicijo podeljevanja.
- 5) Za posamezno umetniško področje ali podpodročje se praviloma upošteva samo ena nagrada.

Priloga I

Za izjemne dosežke, ki izkazujejo posebne zasluge za kakovost, pomen in prepoznavnost umetnosti v Republiki Sloveniji ali tujini, iz 3. člena tega zakona štejejo naslednja prejeta nacionalna priznanja in nagrade:

1. Prešernova nagrada za življenjsko delo na področju umetnosti (ki jo od leta 1947 podeljuje Upravni odbor Prešernovega sklada);
2. nagrada Prešernovega sklada za vrhunske umetniške dosežke, ki so bili javnosti predstavljeni v zadnjih treh letih (ki jo od leta 1962 podeljuje Upravni odbor Prešernovega sklada);
3. odlikovanja na podlagi Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo), pri katerih je iz utemeljitve razvidno, da so bila prejemnikom podeljena za delo na področju umetnosti (ki jih podeljuje predsednik ali predsednica republike v skladu z Zakonom o odlikovanjih Republike Slovenije);
4. nagrada Milke in Metoda Badjure (ki se je do leta 2023 imenovala nagrada Metoda Badjure in jo od leta 1995 za življenjsko delo na področju filmskega ustvarjanja podeljuje Slovenski filmski center);
5. Borštnikov prstan (ki ga za vrhunske umetniške dosežke ali življenjski opus igralca ali igralko od leta 1970 podeljuje Festival Borštnikovo srečanje SNG Maribor);
6. nagrada Jožeta Babiča (ki jo je do leta 2007 podeljevala RTV Slovenija za posebne dosežke na področju igrane in dokumentarne produkcije);
7. nagrada Zlatnik poezije (ki se od leta 2005 podeljuje za pesniški opus, od leta 2021 je podeljevalec Hiša kulture Mestne občine Celje);
8. nagrada kresnik (ki jo od leta 1991 za najboljši roman leta podeljuje časopisna hiša Delo);
9. nagrada Slavka Gruma (ki jo za najboljše slovensko dramsko besedilo od leta 1979 podeljuje festival Teden slovenske drame Prešernovega gledališča Kranj);
10. nagrada večernica (ki jo od leta 1998 za najboljše delo s področja mladinske književnosti podeljuje več stanovskih organizacij pod pokroviteljstvom časnika Večer);
11. nagrada Riharda Jakopiča za življenjsko delo (ki jo za izjemne umetniške dosežke na likovno-vizualnem področju podeljujejo Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani, Moderna galerija v Ljubljani, Slovensko društvo likovnih kritikov in Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov; nagrada se podeljuje od leta 1969, za življenjsko delo od leta 2021);
12. Betettova nagrada (ki jo je do leta 2012 za življenjsko delo opernih in baletnih poustvarjalcev podeljevalo Društvo glasbenih ustvarjalcev Slovenije);
13. Kozinova nagrada (ki jo od leta 1994 za zaokrožen skladateljski opus podeljuje Društvo slovenskih skladateljev);
14. nagrada Pie in Pina Mlakarja (ki jo od leta 2007 vsaka tri leta za življenjsko delo na področju baletne koreografije podeljuje Društvo baletnih umetnikov Slovenije);
15. nagrada Lydie Wisakove za življenjsko delo (ki jo na področju plesnih dosežkov od leta 1997 podeljuje Društvo baletnih umetnikov Slovenije);
16. nagrada Ksenije Hribar (ki jo od leta 2013 za vrhunski življenjski opus za vse poklice na področju sodobnega plesa vsako drugo leto podeljuje Društvo za sodobni ples Slovenije);
17. Plečnikova nagrada (ki jo za realizacijo večjega merila s področja arhitekture od leta 2004 podeljuje Sklad arhitekta Jožeta Plečnika);
18. Klemenčičeva nagrada (ki jo od leta 2009 za življenjsko delo na področju lutkarstva in lutkovne umetnosti podeljuje upravni odbor društva Unima Slovenija);
19. nagrada Hinka Smrekarja za življenjsko delo (ki jo od leta 1993 za umetniške dosežke na področju ilustracije podeljujeta Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov in Slovenski bienale ilustracije);
20. velika Borštnikova nagrada za najboljšo predstavo (ki jo od leta 1970 gledališkimi umetnikom podeljuje Festival Borštnikovo srečanje ali njegovi pravni predhodniki);
21. Lipovškova nagrada (ki jo Društvo slovenskih skladateljev od leta 2013 podeljuje glasbenim izvajalcem za izjemno predanost slovenski glasbi, zlasti sodobni).